

Мел. моҳ 1
Р-88

Аз силсилаи дostonҳои "Шоҳнома"

Ба ифтихори 20-солагии Истиқлолияти
давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон

РУСТАМ ВА ИСФАНДИЁР

رستم و اسفندیار

ROSTAM & ISFANDIAR

Кӯдакони азиз!

Мероси фарҳангӣ шомили ҳамаи он чизҳои боарзише мешавад, ки гузаштагон як миллат онҳоро сохта ва ё таҳия кардаанд. Ин осор насл ба насле гузашта ба мо расидааст. Пас дар ҳифзи он барои ояндагон кӯшо бошем.

کودکان عزیز!

میراث فرهنگی شامل همه آن چیزهای با ارزشی می شود که گذشتگان یک ملت آنها را ساخته و یا تهیه کرده اند. این آثار از نسلی به نسل دیگر منتقل شده و به ما رسیده است. پس در حفظ آن برای آیندگان کوشا باشیم.

Dear Children!

Cultural heritage includes all these valuables that the ancestors of a nation have provided for them. It is inherited from one generation to the other through the history to be at our hands. Therefore we are to do our best to protect it for the future generations.

№ 1071
Р-88

РУСТАМ ВА ИСФАНДИЁР

رستم و اسفندیار

ROSTAM & ISFANDIAR

Душанбе
«Адиб»
2011

دوشنبه
"اديب"
۲۰۱۱

Dushanbe
"Adib"
2011

Гуштосп рӯи тахти зебо ва пур аз нигињи подшоҳӣ нишаста буд ва тоҷи тилоиву дурахшоне бар сар дошт. Исфандиёр иҷозаи вуруд хост ва дар баробари падараш таъзим кард. Гуштосп ўро дар канори худ нишонд. Исфандиёр сокит ва нороҳат буд, падараш иллати ин нороҳатиرو аз ў пурсид ва ў гуфт: Шумо медонед, ки ман борҳо барои дифоъ аз Эрон ба ҷанг рафтаам. Ба дастури шумо барои наҷоти хоҳаронам аз дасти тўрониён, аз ҳафт хон гузаштам, Арҷосп – фармондеҳи тўрониёнро куштам ва ганҷу тоҷу тахти ўро ба Эрон овардам. Ҳар бор, ки маро ба ҷанг фиристодед, ба ман қавли тоҷгузорӣ додед. Вале вақте ки бо пирӯзӣ баргаштам, қавлатонро фаромӯш кардед.

Гуштосп гуфт: Медонам ту воқеан дар шуҷоат ва қудрат беназирӣ ва шоистаи подшоҳии Эрон ҳастӣ. Ман ба қавлам амал мекунам ва ба зудӣ тоҷу тахти шоҳиро ба ту медиҳам. Вале қабл аз он бояд ба Зобул биравӣ ва фармонравои он ҷо яъне Рустамро даст баста пеши ман биёварӣ.

Исфандиёр бо тааҷҷуб гуфт: Мо бояд бо душманон бичангем, на бо паҳлавони бузурге мисли Рустам, ки аз қадим умеди Эрон будааст. Ў ҳамеша ба подшоҳони Эрон хидмат кардаву бо душманон ҷангидааст.

Гуштосп гуфт: Вале ў нофармонӣ карда, чун ҳанӯз барои дастбӯсии ман ба пойтахт наомадааст.

گشتاسب روی تخت زیبا و پر از نگین پادشاهی نشسته بود و تاج طلایی و درخشانی بر سر داشت. اسفندیار اجازه ورود خواست و در برابر پدرش تعظیم کرد. گشتاسب او را در کنار خود نشاند. اسفندیار ساکت و ناراحت بود، پدرش علت این ناراحتی را از او پرسید و او گفت: شما می دانید که من بارها برای دفاع از ایران به جنگ رفته ام و دستور شما برای نجات خواهرانم از دست تورانیان، از هفت خوان گذشتم، ارجاسب فرمانده تورانیان را کشتم و گنج و تاج و تخت او را به ایران آوردم. هر بار که مرا به جنگ فرستادید، به من قول تاج گذاری دادید ولی وقتی که با پیروزی برگشتم قولتان را فراموش کردید.

گشتاسب گفت: می دانم تو واقعاً در شجاعت و قدرت بی نظیری و شایسته پادشاهی ایران هستی. من به قولم عمل می کنم و به زودی تاج و تخت شاهی را به تو می دهم. ولی قبل از آن باید به زابل بروی و فرمانروای آن جا یعنی رستم را دست بسته پیش من بیاوری. اسفندیار با تعجب گفت: ما باید با دشمنان بجنگیم، نه با پهلوان بزرگی مثل رستم که از قدیم امید ایران بوده است. او همیشه به پادشاهان ایران خدمت کرده و با دشمنان جنگیده است. گشتاسب گفت: ولی او نافرمانی کرده چون هنوز برای دست بوسی من به پایتخت نیامده است.

Gashtasb was sitting on his throne, full of precious stones and having a shining crown on his head, when Isfandiar asked for entrance permission. He entered and bowed to his father. He sat beside Gashtasb. Isfandiar looked sad and quiet. So Gashtasb asked the reason for his sadness.

isfandiar said «As you know I've been to the front to protect and defend Iran. According to your commands I released my sisters from Toranian. I passed seven Khans, killed Arjasb the leader of Toranian and brought his throne, crown and treasures to Iran. Anytime you sent me to war, you promised to coronate me. Never the less, when I was back victorious you forgot your promise».

Gashtasb said «I know that you are really courageous, vigorous, unsurpassed and qualified to come to the throne. Soon I will make my promise happen, but before, you must fetch Zaboier, Rostam close-fisted to me.

isfandiar got shocked and said «We must fight against enemies not hems like Rostam who have been Iranians honor since long ago. He has always fought against enemies and been obedience to Iranian rulers».

Gashtasb said «He has been disobedient recently and has not come for kissing my hand».

Исфандиёр медонист, падараш меҳоҳад ба ин баҳона ўро аз пойтахт дур кунад, вале чорае ҷуз итоат надошт. Ў ғамгину ноумед аз қаср хориҷ шуд. Чанд рӯз баъд Исфандиёр барои рафтан ба Зобул омода шуд. Модараш Катоюн сайъ кард ўро аз ин кор мансариф кунад, вале ў қабул накард ва ба ҳамроҳи писаронашу теъдоди каме сарбоз ба роҳ афтод.

Рӯзҳо дар роҳ буданд, то ин ки ба рӯди Ҳирманд дар наздикии Зобул расиданд. Исфандиёр дастур дод канори рӯд чодар бизананд. Пас аз чанд рӯзи истироҳат Исфандиёр аз писараш Баҳман хост ба Зобул биравад ва Рустамро аз омаданаҳ бохабар бикунанд. Баҳман либосҳои абрешимӣ пӯшиду кулоҳе зебо бар сар гузошт ва бо асп аз рӯд гузашт.

Рустам бо бародараш Завора ва писараш Фаромарз ба шикор рафта буданд. Баҳман наздики шикоргоҳ рафт ва аз болои кӯҳ ононро дид, ки оташе дуруст кардаанд ва гӯшти шикорашонро кабоб мекунад. Ў вақте ҳайкали бузургу зӯри бозуи Рустамро дид, барои падараш нигарон шуд ва нақшае кашид. Баҳман пушти санги бузурге пинҳон шуд ва бо тамоми қудрат онро ҳал дод.

Садои ғалтидани санг дар кӯҳ печиду гарду хоки зиёде ба ҳаво баланд шуд. Бародари Рустам фарёд кашид: Канор биравед, санги бузурге аз кӯҳ ҷудо шудааст! Вале Рустам бидуни ин ки аз ҷояш такон бихӯрад, хандиду бо як зарбаи по сангро ба каноре андохт.

اسفنديار می دانست، پدرش می خواهد به این بهانه او را از پایتخت دور کند، ولی چاره ای جز اطاعت نداشت. او غمگین و ناامید از قصر خارج شد. چند روز بعد اسفنديار برای رفتن به زابل آماده شد. مادرش، کتایون سعی کرد او را از این کار منصرف کند ولی او قبول نکرد و به همراه پسرانش و تعداد کمی سرباز به راه افتاد.

روزها در راه بودند تا این که به رود هیرمند در نزدیکی زابل رسیدند. اسفنديار دستور داد کنار رود چادر بزنند. پس از چند روز استراحت اسفنديار از پسرش بهمن خواست به زابل برود و رستم را از آمدنش باخبر کند. بهمن لباسهای ابریشمی پوشید و کلاهی زیبا بر سر گذاشت و با اسب از رود گذشت.

رستم با برادرش زواره و پسرش فرامرز به شکار رفته بودند. بهمن نزدیک شکارگاه رفت و از بالای کوه آنان را دید که آتشی درست کرده اند و گوشت شکارشان را کباب می کنند. او وقتی هیکل بزرگ و زور بازوی رستم را دید برای پدرش نگران شد و نقشه ای کشید. بهمن پشت سنگ بزرگی پنهان شد و با تمام قدرت آنها را هل داد.

صدای غلتیدن سنگ در کوه پیچید و گرد و خاک زیادی به هوا بلند شد. برادر رستم فریاد کشید: کنار بروید سنگ بزرگی از کوه جدا شده است. ولی رستم بدون این که از جایش تکان بخورد خندید و با یک ضربه پا سنگ را به کناری انداخت.

Isfandiar knew that his father wants him to be away from the country, but had no other way but to obey. Sad and disappointed, he left the palace. A few days later he setup to Zabol. Katayon, his mother, tried to prevent him from going, but he refused and kept on with his sons and soldiers. They were on the way for days till they reached Hirmand River near Zabol. Isfandiar recommended settling there. They rested for a few days. Then Isfandiar asked his son, Bahman, to inform Rostam of his coming. Bahman wore him silk cloth, hat and passed across Hirmand.

Rostam, Zavareh, his brother, and Faramarz, his son, were away for hunting. From the top of the mountain Bahman watched them in a hunting ground, making a fine backing meat. When large-sized and huge body of Rostam attracted his attention, he started to worry for his father and conceived a plan. Bahman hid behind a huge rock and pushed it toward them. The sound of rolling echoed and made dust. Zavareh shouted «Move apart a huge rock is cut from mountain». Rostam have not even moved from his place. He loughed and changed the direction of the huge rock with his feet.

Баҳман барои ин ки касе ӯро набинад, билофосила савори аспаш шуду аз он ҷо дур шуд. Сипас аз роҳи дигаре ба шикоргоҳ рафт. Вақте Рустамро дид, аз асп пиёда шуду гуфт: Салом ба Рустам-пахлавон, ман Баҳман писари Исфандиёри рӯинатан ҳастам.

Рустам пеш омад, Баҳманро дар оғӯш гирифт ва бӯсид. Баъд ӯро зери сояи дарахтон бурд ва аз ӯ пазиroy кард. Баҳман гуфт: Падарам Исфандиёр ба дастури Гуштосп ба ин ҷо омада ва барои шумо аз тарафи шоҳ пайғоми муҳимме овардааст. Рустам гуфт: Ман омодаи фармонбардорӣ аз шоҳ ҳастам. Сипас ҳарду ба тарафи Ҳирманд ба роҳ афтоданд.

Он тарафи рӯди Ҳирманд Рустам аз асп пиёда шуд ва Исфандиёрро дар оғӯш гирифт. Сипас ӯро ба қасраш даъват кард. Исфандиёр гуфт: Подшоҳ на фармони ҷанг ба ман додааст ва на дастури мондан дар Зобул. Ӯ аз ман хостааст туро даст баста ба пойтахт бубарам. Рустам, ки аз ҳарфҳои Исфандиёр тааҷҷуб карда буд, гуфт: Ту фиреби шайтонро хурдай. Ба Худо, то зиндаам, намегузорам касе маро бо дасти баста бубинад.

Исфандиёр гуфт: Ман наметавонам бо шоҳ муҳолифат кунам, вале ба ту қавл медиҳам дар баробари Гуштосп аз ту ҳимоят кунам ва ҳамин ки тоҷгузори кардам, кишварро дар ихтиёри ту бигузорам. Рустам гуфт: Аз ту меҳоҳам ба Зобул биёй ва муддате меҳмони ман бошӣ, шояд ин мавзӯро фаромӯш кунӣ. Сипас савори Рахш шуду ба қасраш баргашт. Ӯ дастур дод хидматгорон беҳтарин ғизоҳо, меваҳо ва зеботарин фаршҳоро тахтхоро омода кунанд, ба саф биистанд ва мунтазири омадани Исфандиёр бошанд.

بهمن برای این که کسی او را نبیند بلافاصله سوار اسبش شد و از آن جا دور شد. سپس از راه دیگری به شکارگاه رفت. وقتی رستم را دید از اسب پیاده شد و گفت: سلام به رستم پهلوان، من بهمن پسر اسفندیار رویین تن هستم.

رستم جلو آمد، بهمن را در آغوش گرفت و بوسید. بعد او را زیر سایه درختان برد و از او پذیرایی کرد. بهمن گفت: پدرم اسفندیار به دستور گشتاسب به این جا آمده و برای شما از طرف شاه پیغام مهمی آورده است. رستم گفت: من آماده فرمانبرداری از شاه هستم. سپس هر دو به طرف هیرمند به راه افتادند.

آن طرف رود هیرمند رستم از اسب پیاده شد و اسفندیار را در آغوش گرفت. سپس او را به قصرش دعوت کرد. اسفندیار گفت: پادشاه نه فرمان جنگ به من داده است و نه دستور ماندن در زابل. او از من خواسته است ترا دست بسته به پایتخت ببرم. رستم که از حرف های اسفندیار تعجب کرده بود گفت: تو فریب شیطان را خورده ای. به خدا تا زنده ام نمی گذارم کسی مرا با دست بسته ببیند.

اسفندیار گفت: من نمی توانم با شاه مخالفت کنم، ولی به تو قول می دهم در برابر گشتاسب از تو حمایت کنم و همین که تاجگذاری کردم کشور را در اختیار تو بگذارم. رستم گفت: از تو می خواهم به زابل بیایی و مدتی مهمان من باشی، شاید این موضوع را فراموش کنی. سپس سوار رخس شد و به قصرش برگشت. او دستور داد خدمتکاران بهترین غذاها، میوه ها و زیباترین فرشها و تختها را آماده کنند، به صف بایستند و منتظر آمدن اسفندیار باشند.

Bahaman who did not want to be seen jumped over his steed and moved away. He made his way to hunting ground from another direction, when he approached Rostam jumped off the steed said hello and introduced himself as son of Bronze-body Isfandiar. Rostam approached, hold Bahman and kissed him. Then he took him under tree shade and serve him with food and fruits. Bahman said «My father, Isfandiar according to Gashtasb command has come here to give you the message of king. Rostam said «I am to ready to obey the order of the king». Then they both moved to Hirmand.

They reached Hirmand; Rostam rode off and hold Isfandiar. Then he invited him over to his palace. Isfandiar said «King did not command me either to fight or to stay in Zabol. He asked me to take you close-fisted to capital. Rostam, who was astonished by Isfandiar's words, said «You are deluded. I swear to God not to let anyone see me close-fisted till I am alive. Isfandiar said «I could not disobey king's orders. But, I promise to support you in court of Gashtasb and put the country's responses under your care as soon as coronation is done». Rostam said «I suggest you to come to Zabol and be our guest for a while. You may forget your father's idea». He got on Rakhsh back on palace. He commanded servants to make the best

foods ready, provide ideal environment and be ready for Isfandiar entrance.

Чанд соате гузашт, вале Исфандиёр наёмад. Рустам бо асабоният гурзи говсарашро бардошт ва бо Рахш ба тарафи Ҳирманд тохт. Вақте Исфандиёрро дид, ба ӯ гуфт: Ту даъвати маро напазируфтӣ ва ба ман беэҳтиромӣ кардӣ. Исфандиёр гуфт: Асабониятро канор бигзор, биншин, то бо ҳам сӯҳбат кунем. Ду паҳлавон соатҳо бо ҳам гуфтугӯ карданд. Рустам дубора ӯро ба қасраш даъват кард, вале ӯ ба Рустам гуфт, ки фардо барои ҷанг омода бошад. Рустам сокит шуд ва ба фикр фуру рафт. Ӯ бояд аз ду роҳи бад якеро интихоб мекард. Ё бо Исфандиёр – шоҳзодаи Эрон меҷангид ва ё бо дастҳои баста ба пойтахт мерафт. Барои ҳамин гуфт: Фикри ту шайтонӣ аст. Ман паҳлавоне пир ҳастам ва зишт аст, ки ҷавоне маро асир кунад. Ту гӯли ҳарфҳои падаратро хӯрдаӣ. Агар бо ҳам биҷангем ва ту пирӯз шавӣ, ӯ тӯро даври ҷаҳон меҷархонад, то подшоҳӣ ба ту нарасад. Агар ҳам ба дасти ман кушта шавӣ, ман бадном мешавам, ту бадӯқибат. Исфандиёр гуфт: Ту аз ҷанг бо ман метарсӣ ва бо ин ҳарфҳо меҳаҳӣ аз марг фирор кунӣ.

چند ساعتی گذشت ولی اسفندیار نیامد. رستم با عصبانیت گرز گاوسرش را برداشت و با رخس به طرف هیرمند تاخت. وقتی اسفندیار را دید به او گفت: تو دعوت مرا نپذیرفتی و به من بی احترامی کردی. اسفندیار گفت: عصبانیت را کنار بگذار، بنشین تا با هم صحبت کنیم. دو پهلوان ساعت ها با هم گفتگو کردند. رستم دو باره او را به قصرش دعوت کرد، ولی او به رستم گفت که فردا برای جنگ آماده باشد. رستم ساکت شد و به فکر فرو رفت. او باید از دو راه بد یکی را انتخاب می کرد. یا با اسفندیار شاهزاده ایران می جنگید و یا با دست های بسته به پایتخت می رفت. برای همین گفت: فکر تو شیطانی است. من پهلوانی پیر هستم و زشت است که جوانی مرا اسیر کند. تو گول حرفهای پدرت را خورده ای. اگر با هم بجنگیم و تو پیروز شوی، او ترا دور جهان می چرخاند تا پادشاهی به تو نرسد اگر هم به دست من کشته شوی من بدنام می شوم و تو بدعاقبت. اسفندیار گفت: تو از جنگ با من می ترسی و با این حرف ها می خواهی از مرگ فرار کنی.

A few hours passed, but Isfandiar did not come. He angrily picked his cow headed battle-axe on Raksh moved to Hirmand. He said to Isfandiar «you rejected my invitation and disrespected me». Isfandiar said «calm down we need to talk about it». Rostam accepted. Two brave warriors talked for hours. Rostam invited him over to his palace again. Never the less, he asked Rostam to be ready for tomorrow fight. Rostam wondered.

He had to choose one of the bad choices. Either to fight again Isfandiar or close-fisted be taken to the capital. Rostam claimed his plan to be evil and said «I am an aged warrior and it is a shame for me to be seen close-fisted. You are cheated by your father's words. Even if you gain victorious, he will not help you to come to the throne. And if you die by my hand, I'll be deformed and you'll be unfortunate». Isfandiar said «you are afraid to fight against me and with your verses want to escape from death».

Рустам чорае чуз ҷанг намедид. Ў бо нороҳатӣ ба Зобул баргашт ва дастур дод шамшер, найза, кулоҳхуд, камон, гурз ва либоси ҷангиашро омода кунанд. Бо тулуи офтоб ӯ ба ҳамроҳи сипоҳаш ба канори Ҳирманд рафтанд. Сипас Рустам ба танҳой болои теппае рафту фарёд кашид: Исфандиёр, ман барои ҷанг бо ту омодаам. Исфандиёр, ки либоси ҷангӣ пӯшида буд, савори аспи сиёҳаш шуд ва мисли шере ба тарафи Рустам рафт. Рустам гуфт: Ҳанӯз ҳам дер на-шуда, бигзор сипоҳиёнамон бо ҳам биҷанганд ва ману ту хуни якди-гарро нарезем. Исфандиёр гуфт: Медонӣ, ки шикаст меҳурӣ ва ба ку-мак ниёз дорӣ, вале ман ба кумаки касе ниёз надорам. Исфандиёр таслими шайтон шуда буд ва ҳеҷ кас наметавонист тасмими ӯро иваз кунад.

رستم چاره ای جز جنگ نمی دید. او با ناراحتی به زابل برگشت و دستور داد شمشیر، نیزه، کلاهخود، کمان، گرز و لباس جنگی اش را آماده کنند. با طلوع آفتاب او به همراه سپاهش به کنار هیرمند رفتند. سپس رستم به تنهایی بالای تپه ای رفت و فریاد کشید: اسفندیار من برای جنگ با تو آماده ام. اسفندیار که لباس جنگی پوشیده بود سوار اسب سپاهش شد و مثل شیری به طرف رستم رفت. رستم گفت: هنوز هم دیر نشده، بگذار سپاهیانمان با هم بجنگند و من و تو خون یکدیگر را نریزیم. اسفندیار گفت: می دانی که شکست می خوری و به کمک نیاز داری، ولی من به کمک کسی نیاز ندارم. اسفندیار تسلیم شیطان شده بود و هیچ کس نمی توانست تصمیم او را عوض کند.

Rostam had no way but to fight. He got back to Zobol. He commanded to prepare his sword, pike, battle-axe, helmet, bow and weapon. By the sunshine he and his army moved to Hirmand. As they arrived Rostam climbed up the mountain and screamed «Isfandiar, I am ready to fight against you». Isfandiar wearing armor jumped over his black steed and rushed toward Rostam. Rostam said «It is not late for us to shed each other's blood. Let's let out armies to fight». Isfandiar said «you know you defeat and may need help, but I do need any one». Isfandiar was cheated by evil words and no one could change his mind.

Ду паҳлавон омодаи ҷанг шуданд. Найзаҳояшонро ба даст гирифтанд ва бо суръат ба тарафи ҳам тохтанд. Найзаҳо дар нури офтоб медурахшиду дар сипару кулоҳҳӯдашон фурӯ мерафт. Билахира пас аз муддате найзаҳо шикаст. Сипоҳиёни Рустаму Исфандиёр бо нигаронӣ дар ду тарафи рӯд истода буданд. Паҳлавонон шамшерҳояшонро аз ғилоф берун оварданд, мисли шер наъра кашиданд ва ба тарафи якдигар ҳамла карданд. Садои бархӯрди шамшерҳо дар дашт печид. Ҷанг соатҳо идома дошт. Хуршед ба васати осмон расида буд ва аз сару рӯи ҳар ду паҳлавон арақ мерехт. Теғи шамшерҳо дигар давом наёварду хурд шуд. Пас аз он навбати ҷанг бо гурз буд, вале чизе нагузашт, ки дастаи гурзҳо ҳам зери фишори дасти онон шикаст.

Рустам ва Исфандиёр камарбанди ҷармии якдигарро гирифтанд ва сайъ карданд, якдигарро аз рӯи асп ба замин бияндозанд, вале фоидае надошт. Қудрату зӯри бозуи ҳар ду бо ҳам баробар буд. Садои нафаси аспҳо баланд шуда буд ва аз даҳонашон каф мерехт. Хуршед кам-кам норинҷӣ мешуд ва ба кӯҳҳо наздиктар. Ҷанги сахту нороҳаткунандае буд. Ду паҳлавони нерӯманду номдори эронӣ бидуни ҳеч душманӣ бо ҳам меҷангиданд.

دو پهلوان آمادۀ جنگ شدند. نیزه هایشان را به دست گرفتند و با سرعت به طرف هم تاختند. نیزه ها در نور آفتاب می درخشید و در سپر و کلاهخودشان فرو می رفت. بالاخره پس از مدتی نیزه ها شکست. سپاهیان رستم و اسفندیار با نگرانی در دو طرف رود ایستاده بودند. پهلوانان شمشیرهایشان را از غلاف بیرون آوردند، مثل شیر نعره کشیدند و به طرف یکدیگر حمله کردند. صدای برخورد شمشیرها در دشت پیچید. جنگ ساعت ها ادامه داشت. خورشید به وسط آسمان رسیده بود و از سر و روی هر دو پهلوان عرق می ریخت. تیغۀ شمشیرها دیگر دوام نیاورد و خرد شد. پس از آن نوبت جنگ با گرز بود، ولی چیزی نگذشت که دستۀ گرزها هم زیر فشار دست آنان شکست.

رستم و اسفندیار کمر بند چرمی یکدیگر را گرفتند و سعی کردند یکدیگر را از روی اسب به زمین بیندازند، ولی فایده ای نداشت. قدرت و زور بازوی هر دو با هم برابر بود. صدای نفس اسبها بلند شده بود و از دهانشان کف می ریخت. خورشید کم کم نارنجی می شد و به کوه ها نزدیک تر. جنگ سخت و ناراحت کننده ای بود. دو پهلوان نیرومند و نامدار ایرانی بدون هیچ دشمنی با هم می جنگیدند.

Two warriors started to fight. Pikes in their hands rushed to each other. Pikes were shining in sunshine. At last pikes broke. Two warriors stand on two sides of the river. Warriors stroke their swords. Roaring like lion they ran to each other. The strike of swords echoed in the field.

Fight continued for hours. The sun was in the middle of the sky. They were sweating. Swords blades broke too. Then it was time to continue with battle-axe. Soon they broke of their blows. Rostam and Isfandiar gripped each other's leather waistband and tried to push each other off the steed but it did not work. Their powers were equal. Steed were bleeding and sweating. The sun looked orange and sat down. It was an unfair fight. Two famous warriors were fighting over nothing.

Танҳо роҳи боқимонда мубориза бо тирӣ камон буд. Рустам ва Исфандиёр аз ҳам фосила гирифтанд, камонҳоро аз зини аспҳояшон бардоштанд. Тирҳоро як-як дар миёни зеҳ мегузоштанд ва партоб мекарданд. Тирҳои Рустам ба бадани Исфандиёр фуру намерафт, вале бадани Рустам пур аз тир шуда буд. Исфандиёр тире дошт, ки нӯги он аз алмос буд, онро дар камон гузошт ва раҳо кард. Тир аз зиреҳи Рустам рад шуд ва ба баданаш фуру рафт. Хун аз бадани Рустам фаввора зад. Ё дигар тавони ҷангидан надошт. Бадани Рахш ҳам пур аз тирӣ хун буд. Рустам аз Рахш пиёда шуд ва болои теппае рафт. Исфандиёр хандиду гуфт: Чаро фирор кардӣ? Ту шерӣ ё рӯбоҳ? Қабул кун, ки шикаст хурдӣ, камонатро бияндоз ва таслим шав. Бигзор дастҳоятро бибандам ва тиро пеши шоҳ бибарам. Рустам гуфт: Ҳавторик шудаву барои мубориза дер аст, фардо дубора бо ҳам меҷангем. Исфандиёр қабул кард ва ба ҷодираш баргашт.

Рустам хушадро рӯи Рахш андохт ва бо бадани пур аз хуну захм аз Ҳирманд рад шуд. Оби Ҳирманд ҳам монанди осмони ғуруб сурх шуда буд. Рустам вақте ба Зобул расид, мардумро дид, ки беруни дарвозаи шаҳр истода буданд. Зол ва Рӯдоба – падару модари Рустам пеш давиданд ва бо дидани захмҳову сурати зарди ӯ садои гиряшон баланд шуд.

تنها راه باقی مانده مبارزه با تیر و کمان بود.
رستم و اسفندیار از هم فاصله گرفتند، کمانها را از
زین اسب هایشان برداشتند. تیرهارا یکی یکی
در میان زه می گذاشتند و پرتاب می کردند.
تیرهای رستم به بدن اسفندیار فرو نمی
رفت، ولی بند رستم پر از تیر شده بود.

اسفندیار تیری داشت که نوک
 آن از الماس بود، آن را در
 کمان گذاشت و رها کرد.
 تیر از زره رستم رد شد و
 به بدنش فرو رفت. خون
 از بدن رستم فواره زد.
 او دیگر توان
 جنگیدن نداشت.
 بدن رخش هم پر
 از تیر و خون بود. رستم
 از رخش پیاده شد و بالای تپه
 ای رفت. اسفندیار خندید و گفت:

چرا فرار کردی؟ تو شیری یا روباه؟ قبول کن که شکست خوردی، کمانت را بینداز و تسلیم شو.
 بگذار دستهایت را ببندم و ترا پیش شاه ببرم. رستم گفت: هوا تاریک شده و برای مبارزه دیر
 است، فردا دوباره با هم می جنگیم. اسفندیار قبول کرد و به چادرش برگشت.
 رستم خودش را روی رخش انداخت و با بدنی پر از خون و زخم از هیرمند رد شد. آب هیرمند
 هم مانند آسمان غروب قرمز شده بود. رستم وقتی به زابل رسید مردم را دید که بیرون دروازه
 شهر ایستاده بودند. زال و رودابه پدر و مادر رستم جلو دویدند و با دیدن زخمها و صورت زرد او
 صدای گریه شان بلند شد.

Only bows left for fight. They departed and used darts one by one and bowed. Rostam darts did not get into Isfandiar's body; however he was bleeding of Isfandiyar's darts. Isfandiar used a dart with diamond peak which got into Rostam s body. Rostam began to bleed. He could not fight. Rakhsh was bleeding of darts too. Rostam got off the Rakhsh and climbed up to the mountain. Isfandiar laughed and shouted at Rostam «why are you running away? "Why are running away? Are you a lion or a fox? Accept your defeat and take down your bow, and let me take you close-fisted to the king». Rostam said «It is dark and no time to fight. Tomorrow we will fight again». Isfandiar accepted and got back to his tent. While bleeding Rostam jumped over Rakhsh and passed across Hirmand. The water of Hirmand was red like the sunset. Rostam came back to Zabol and sow people waiting at the gate. Zal and Rodabeh, Rostam's parents made their way through the crowd and cried when they saw pale and bleeding Rostam.

Умеде ба зинда мондани Рустаму Рахш набуд. Зол тасмим гирифт Симурғро хабар кунад. Дар торикии шаб болои теппае рафт, оташ дуруст кард ва пари Симурғро рӯи оташ гирифт. Ҳамин ки пар сӯхт, болҳои бузургу рангоранги парандаи доноро болои сари худ дид. Симурғ рӯи замин нишаст. Зол пеш рафт ва таъзим кард. Сипас дар ҳоле ки гиря мекард, гуфт: Падари меҳрубонам, кумакам кун, Рустам ва Рахши доранд мемиранд. Симурғ сарашро ба осмон баланд карду оҳиста чизе гуфт. Ангор ки аз Худо кумак хост. Сипас нӯлашро дар захмҳои Рустам, ки беҳуш шуда буд, фуру бурд ва берун овард. Зол бо тааҷҷуб дид, ки захмҳо як-як баста шуду ҷои онҳо аз байн рафт. Рустам чашмҳояшро боз карду кам-кам ба ҳуш омад. Садои нолааш қатъ шуда буд ва дигар ҳеч дарде надошт. Парандаи меҳрубон Рахшро ҳам дармон кард. Сипас ба Рустам гуфт: Агар меҳоҳӣ дар ин ҷанг пирӯз шавӣ, аз дарахти газ шоҳаи софе интиҳоб кун ва чанд пар ба он бибанд, то суръати тират бештар шавад. Фардо пеши Исфандиёр бираву хоҳиш кун, ки ҷангро идома надихад, вале агар қабул накарду бо ту ҷангид, рози шикаст додани ӯ ин аст. Сипас дар гӯши Рустам чизе гуфту парвоз карду рафт.

امیدی به زنده ماندن رستم و رخس نبود. زال تصمیم گرفت سیمرغ را خبر کند. در تاریکی شب بالای تپه ای رفت، آتشی درست کرد و پر سیمرغ را روی آتش گرفت. همین که پر سوخت بالهای بزرگ و رنگارنگ پرندۀ دانارا بالای سر خود دید. سیمرغ روی زمین نشست. زال جلو رفت و تعظیم کرد. سپس در حالی که گریه می کرد گفت: پدر مهربانم کمکم کن، رستم و رخس دارند می میرند. سیمرغ سرش را به آسمان بلند کرد و آهسته چیزی گفت. انگار که از خدا کمک خواست. سپس نولش را در زخم های رستم که بی هوش شده بود فرو برد و بیرون آورد. زال با تعجب دید که زخم ها یکی یکی بسته شد و جای آنها از بین رفت. رستم چشمهایش را باز کرد و کم کم به هوش آمد. صدای ناله اش قطع شده بود و دیگر هیچ دردی نداشت. پرندۀ مهربان رخس را هم درمان کرد. سپس به رستم گفت: اگر می خواهی در این جنگ پیروز شوی، از درخت گز شاخه صافی انتخاب کن و چند پر به آن ببند تا سرعت تیرت بیشتر شود. فردا پیش اسفندیار برو و خواهش کن که جنگ را ادامه ندهد، ولی اگر قبول نکرد و با تو جنگید راز شکست دادن او این است. سپس در گوش رستم چیزی گفت و پرواز کرد و رفت.

No hope for Rostam and Rakhsh survival, Zal decided to call Simorgh. In dark night he made fire on hill and burned feather of Simorgh. As he did so, he saw the colorful wings of bird upon his head. Simorgh landed on the ground. Zal approached and bowed to him. While crying said «My kind father help me, Rostam and Rakhsh are dying». Simorgh turned his head up and whispered something. It seemed he asked for Gods help. Then it put his beak in Rostam's wounds. Zal was very surprised, when he saw that Rostam's wounds were getting well one by one. There were no sign of wounds anymore. Rostam opened his eyes and came to conscious. He stopped mooring and felt no pains. The kind Simorgh cured Rakhsh too. Then he told to Rostam «If you want to win this fight, you should cut a folder of tomanisk tree and tie some feathers to it to accelerate darts speed. Tomorrow go to Isfandiar and ask him to stop the fight. If he refuses and keeps on fighting against you, than this is the way you will defeat him. Then he whispered something in his ears and flyed away.

Қабл аз тулӯи хуршед Рустам либоси ҷангиашро пӯшид, савори Рахш шуд ва ба тарафи Ҳирманд тохт. Пас аз убур аз рӯд болои теппае рафт ва бо садои баланд Исфандиёрро садо зад. Исфандиёр аз хоб парид. Бо тааҷҷуб берун омад ва гуфт: Ту ҳанӯз зиндаӣ? Фикр мекардам бо он ҳама захм мурда бошӣ! Ҳатман Золи ҷодугар туро наҷот додааст. Рустам дубора ўро ба сулҳу оштӣ даъват кард, вале Исфандиёр напазируфт ва омодаи ҷанг шуд. Рустам бо нороҳатӣ зеҳро ба камон баст ва тири газро дар камон гузошт. Зеҳро бо тамоми қудрат кашиду чашми Исфандиёрро нишона гирифт. Бозуҳои қавии Рустам меларзид, ў медонист куштани шоҳзодаи Эрон боиси нангу бадбахтии мардуми Зобул мешавад, вале чорае надошт. Тири газ раҳо шуда буд ва пеш мерафт. Исфандиёри рӯинатан намедонист, ки Рустам аз рози ў бохабар аст. Ў дар ҳоле ки ба пирӯзӣ фикр мекард, камонашро барои тирандозӣ омода мекард. Вале ногаҳон чизе мисли оташ дар чашмҳояш фуру рафт ва дигар ҳеҷ чоро надид. Ў беҳуш ба замин афтод. Рустам худро болои сари Исфандиёр расонд ва дар канори ў зону зад. Кам-кам ҳамаи касоне, ки набарди онҳоро нигоҳ мекарданд, даврашон ҷамъ шуданд. Ҳамроҳони Исфандиёр башиддат гиря мекарданд. Зол пеш омаду Рустамро сарзаниш кард. Исфандиёр ба ҳуш омаду бо садое заиф гуфт: Рустамро сарзаниш накунад, падарам Гуштосп боиси марги ман шуд. Ў ба тоҷу тахт алоқаи зиёде дорад ва ба ин баҳона маро аз сари роҳаш бардошт.

قبل از طلوع خورشید رستم لباس جنگی اش را پوشید، سوار رخش شد و به طرف هیرمند تاخت. پیش از عبور از رود بالای تپه ای رفت و با صدای بلند اسفندیار را صدا زد. اسفندیار از خواب پرید. با تعجب بیرون آمد و گفت: تو هنوز زنده ای؟ فکر می کردم با آن همه زخم مرده باشی! حتماً زال جادوگر ترا نجات داده است. رستم دوباره او را به صلح و آشتی دعوت کرد ولی اسفندیار نپذیرفت و آماده جنگ شد. رستم با ناراحتی زه را به کمان بست و تیر گزرا در کمان گذاشت. زه را با تمام قدرت کشید و چشم اسفندیار را نشانه گرفت. بازوهای قوی رستم می لرزید، او می دانست کشتن شاهزاده ایران باعث ننگ و بدبختی مردم زابل می شود، ولی چاره ای نداشت. تیر گزرها شده بود و جلو می رفت. اسفندیار رویین تن نمی دانست که رستم از راز او باخبر است. او در حالی که به پیروزی فکر می کرد کمانش را برای تیر اندازی آماده می کرد. ولی ناگهان چیزی مثل آتش در چشمهایش فرو رفت و دیگر هیچ جارا ندید. او بی هوش به زمین افتاد. رستم خود را بالای سر اسفندیار رساند و در کنار او زانو زد. کم کم همه کسانی که نبرد آنها را نگاه می کردند دورشان جمع شدند. همراهان اسفندیار بشدت گریه می کردند. زال جلو آمد و رستم را سرزنش کرد. اسفندیار به هوش آمد و با صدایی ضعیف گفت: رستم را سرزنش نکنید، پدرم گشتاسب باعث مرگ من شد. او به تاج و تخت علاقه زیادی دارد و به این بهانه مرا از سر راهش برداشت.

Before sunrise Rostam wore his armor, sat on Rakhsh and rushed to Hirmand. He crossed over a hill and loudly called Isfandiar. Isfandiar suddenly got up surprisingly «Are you still alive? I thought you are dead of injuries by now. Definitely witch Zal have saved you». Rostam called for peace again. But Isfandiar refused and started the fight. Rostam regretfully used tamarisk dart pointing at Isfandiar's eye. Vigorous muscles of Rostam were shirring. He knew that killing the Iranian prince would lead to Zobol people doom. Yet he had no other choice. Dart went into his eyes. Isfandiar was not aware that Rostam is informed of his mystery. As he was dreaming of his victory made his bow ready. Suddenly something like flame went into his eyes. He couldn't see any thing. Unconscious he fell down. Rostam came close to Isfandiar and fell into his knees. Slowly others gathered around Rostam and Isfandiar. Isfandiar's followers were mourning. Zal approached and blamed Rostam. Isfandiar in a low voice said «do not blame Rostam. Gashtasb is the cause of my death. He is just attached to his throne and crown. This was an excuse to vanish me.

Сипас бо садое охистатар гуфт: Аз Рустам мехоҳам писарам Баҳманро дар Зобул ниғаҳ дорад ва ўро монанди худаш паҳлавону шуҷоъ ва озода бор биоварад. Вақте ўро шоистаи подшоҳӣ дид, ба пойтахт бибарад ва тоҷи шоҳиро бар сари ў бигузорад. Рустам, ки аз шиддати нороҳатӣ сарашро поин андохта буд, гуфт: Қавл медиҳам Баҳманро ҳамон тавр ки ту мехоҳӣ, тарбият кунам. Чанд лаҳза баъд Исфандиёр рӯи дастҳои Баҳман ҷон дод. Ҳеҷ кас марги паҳлавони рӯинатанро бовар намекард. Ў ки борҳо ва борҳо аз ҷангҳои сахте ҷони солим бадар бурда буд, ҳоло ҷанозааш рӯи замин афтада буд.

Солҳо гузашт. Рустам ҳамон тавр ки ба Исфандиёр қавл дода буд, Баҳманро мисли писараш дар канори худ тарбият кард. Баҳман, ки шоҳзодаи нерӯманду доно шуда буд, пас аз падарбузургаш Гуштосп подшоҳи Эрон шуд.

سپس با صدایی آهسته تر گفت: از رستم می خواهم پسرم بهمن را در زابل نگه دارد و او را مانند خودش پهلوان و شجاع و آزاده بار بیاورد. وقتی او را شایسته پادشاهی دید به پایتخت برد و تاج شاهی را بر سر او بگذارد. رستم که از شدت ناراحتی سرش را پایین انداخته بود گفت: قول می دهم بهمن را همان طور که تو می خواهی تربیت کنم. چند لحظه بعد اسفندیار روی دست های بهمن جان داد. هیچ کس مرگ پهلوان رویین تن را باور نمی کرد. او که بارها و بارها از جنگ های سختی جان سالم به در برده بود، حالا جنازه اش روی زمین افتاده بود. سال ها گذشت. رستم همان طور که به اسفندیار قول داده بود بهمن را مثل پسرش در کنار خود تربیت کرد. بهمن که شاهزاده نیرومند و دانا شده بود پس از پدر بزرگش گشتاسب پادشاه ایران شد.

Then he said in much lower voice: «I want Rostam to keep my son - Bahman, in Zabol and train him as a vigorous, brave warrior like himself. When he is qualified take him to the capital to come to the throne». Rostam, who was very ashamed, promised to bring up Bahman in a way Isfandiar wants to. Soon Isfandiar died in Bahman's hands.

No one could believe warrior's death. He survived in most difficult fights and now his deadbody was on the ground.

Years passed, Rostam raised Bahman as he promised. Bahman became a vigorous and wise prince. He came to the throne after his grandfather Gashtash.

Таҳия аз рӯи чопи интишороти “Сухангустар”, Эрон, Машҳад, 1387

Бознависӣ ба форсӣ Саида Мӯсавизода

Тасвиргар Орифа Ҳақгушоӣ

Тарҷума ба англисӣ Ҳусайн Каширӣ

Бозгардон Гурез Сафар

Муҳаррир Зиё Абдулло

Бازنویسی: سعیده موسوی زاده Rewrited by: S. Mousavizadeh

تصویرگر: عارفه حق گشایی Illustrated by: A.Haghighoshaei

ترجمه به انگلیسی: حسین کشیری Translated by: H.Kashiri

РУСТАМ ВА ИСФАНДИЁР

(барои кӯдакони синни хурд ва мактабӣ)

Муҳаррири ороиш Ромиш Шералӣ
Муҳаррири саҳифабандӣ Меҳрӣ Саидова
Чопи компютерӣ Шаҳло Баҳромова

Ба матбаа 14.03.2011 супорида шуд. Чопаш 15.03.2011 ба имзо расид.
Андозаи 60x84 1/8. Ҷузъи чопӣ 2,5. Адади нашр 5000.

Муассисаи нашриявии «Адиб»-и
Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон
734018, ш. Душанбе, кӯчаи Неъмат Қаробоев, 17а.

Дар матбааи ҶДММ “Торус” ба таъъ расидааст.
ш.Душанбе, хиёбони Рудаки 137

Аз силсилаи достонҳои "Шоҳнома"
Бахшида ба 20-солагии Истиқлолияти
давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон

1

ЗАҲҲОК ВА КОВАИ ОҲАНҒАР
ضمای و کاوه آهنگر
Zahak and Kaveh the Blacksmith

Аз силсилаи достонҳои "Шоҳнома"
Бахшида ба 20-солагии Истиқлолияти
давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон

2

ЗОЛ ВА СИМУРҒ
زال و سیمرغ
ZAL AND SIMORGH

Аз силсилаи достонҳои "Шоҳнома"
Бахшида ба 20-солагии Истиқлолияти
давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон

3

КУДАКИИ РУСТАМ
کودکی رستم
ROSTAM'S CHILDHOOD

Аз силсилаи достонҳои "Шоҳнома"
Бахшида ба 20-солагии Истиқлолияти
давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон

4

КАЙКОВУС ВА ДЕВИ САФЕД
کیکاووس و دیو سفید
Keykavooos & White Div

Аз силсилаи достонҳои "Шоҳнома"
Бахшида ба 20-солагии Истиқлолияти
давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон

5

ҲАФТ ХОНИ РУСТАМ
هفت خوان رستم
ROSTAM'S SEVEN KHANS

Аз силсилаи достонҳои "Шоҳнома"
Бахшида ба 20-солагии Истиқлолияти
давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон

6

РУСТАМ ВА ИСФАНДИЁР
رستم و اسفندیار
ROSTAMI & ISFANDIAR

